

POLITOLÓGIA

KUCZI TIBOR

**SZOCIOLÓGIA,
IDEOLÓGIA,
KÖZBESZÉD**

BECSKEHÁZI ATTILA

**SZOCIOLÓGIA
ÉS TÁRSADALOM –
DISKURZUS**

SCIENTIA HUMANA

Kuczi Tibor – Becskeházi Attila:

Valóság'70

TARTALOM

Kuczi Tibor

Szociológia, ideológia, közbeszéd

Bevezetés

„Magánnyelv”, ideológia és társadalomtudományok

Az ideológia tradicionalitása az ötvenes-hatvanas években

A hetvenes évtized modernizációs ideológiája

A szociológia mint ellendiskurzus

A nyilvánosság egy lehetséges értelmezése

Az értelmiségi különvélemény nyilvánossággá szerveződése

Befejezés

Jegyzetek

Irodalom

Becskeházi Attila

Szociológia és társadalomdiskurzus

Bevezetés

Közbeszéd és beszédmódok

A szaloncsevegés

A katedra-előadás

A „pódiumjáték”

A „presszóbeszéd”

A szociológiai „alku”

Az ima

Befejezés

Jegyzetek

Irodalom

Kuczi Tibor és Becskeházi Attila közösen készített munkája a magyar szociológia „hőskoráról” szól, úgy vizsgálva a szociológiát, mint amelynek kivételes szerepe volt az értelmiségi nyilvánosság artikulálásában. Azt a folyamatot érzékeltetik, amelyben a szociológiai nyelv és beszéd új diskurzust nyitott a társadalomról és a valóságról. A diskurzus nem maradt az értelmiség belügye, szédületes tempóban terjedt el más társadalmi csoportok nyelvhasználatában, sőt a politika sem vonhatta ki magát alóla. A szociológiai kategóriák bekerültek a politika szótárába és retorikájába, jóllehet közben számos transzformáción mentek keresztül. A szociológia nem egyszerűen egy másfajta társadalomnyelv volt, hanem – a politika ideológiájával szembeni – alternatív világképként, világszemléletként is divatossá vált. Mást jelentett az a valóság, amelyben a szociológia „élt”, mint a politika által konstruált világ.

A kötet első része a szociológia és a nyilvánosság kapcsolatát elemzi, részletesen bemutatja azt a értelmiségi világképet, amely a politika által képviselt modernizációs ideológiával szemben alakult ki.

A második rész a szociológia által életre hívott beszédmódokat tárja az olvasó elé, s ezek egy része a polgári „nyilvánosság-intézményekre” való visszaemlékezés: a „szalon”, a „katedra”, a „pódium” és a „presszó”, más része az aktuális társadalmi helyzet terméke: a „piac”, az „ima”.

Az elemzések elméleti hátterét a nyilvánosságot is tematizáló társadalomelméletek – Habermas, Parsons, Luhmann – és a hermeneutikai pozíciót megalapozó teóriák – Gadamer, Ricoeur, Foucault stb. – adják.

A két tanulmány azt vizsgálja, hogyan vált a szociológia nyelvezete „uralmi” grammatikává, és miként épült erre az episztenére egy intézményrendszer.